

Formandsberetning DASR 2015

Godkendt af generalforsamlingen 26. marts 2015

DASR historik og status

DAHR blev etableret i 1982, og vi kan således fejre 33 års jubilæum i år. Det er en god alder, med en vis tyngde til faktisk at kunne kaldes en tradition. Parallellen til vores objekt er i den forstand da også oplagt; en søgen i gamle formandsberetninger er da som at undersøge en ny religions opblussen, konstituering, rutinisering. Først opstartsfasens begejstring med ildsjæle (og muligvis karismatiske personer), der bakker op om ny sekterisk gruppe af lærde. Man kan næsten høre tangenterne klapre på det gamle hakkebrædt, givetvist omgivet af tobaksrøg og med plakater med kampsprog på hessianklædte vægge. Perioden derefter var konstituerende med større udbredelse, flere aktiviteter, internationalisering, publikationer og medlemsparagraffer. Det var en periode med institutionalisering, men efterhånden også med generationsskifte. Og som vi ved fra vores studier, kan sådanne "rutiniseringer" også blive til identitetskriser, medlemsflugt (eller -stilstand) med nødvendige diskussioner om eksistensberettigelse til følge.

Et historisk vue viser, at det faktisk er "gået tilbage", men også at det ikke kun er udtryk for en ny udvikling. Faktisk står der allerede i formandsberetning 2003-5 (altså for 10 år siden), at man måtte aflyse et internat pga. for få tilmeldinger, og planer om at "samle flere, end hvad tilfældet havde været de forrige år.". I 2005-2007 er det da også en småtrist formand (Marianne Q. Fibiger), der skriver, at "Det er med en vis vemodighed, at jeg her ved DAHRs 25 års jubilæum har måttet konstatere, at kun få medlemmer har valgt at møde op til denne generalforsamling". Selskabet havde da 75 medlemmer, hvoraf dog kun halvdelen havde betalt kontingent. I beretningen 2007-2009 konstaterer formand Annika Hvithamar, at DASR ikke har kunnet "løse de problemer, som har præget foreningen i en stor del af dens levetid. Et faldende medlemstal, manglende opbakning til selskabets aktiviteter og endog manglende opbakning til bestyrelsesmøderne er en virkelighed, som desværre er alt for velkendt." Udover bestyrelsen var deltagerantallet til generalforsamlingen på seks personer. I forbindelse hermed skriver hun videre, at internationale samarbejder betyder, at såvel tiden som midlerne til at danske religionsforskere mødes i netværk af en karakter som DAHR er næsten ikke-eksisterende. Men "det er ikke bestyrelsens indtryk at dets medlemmer ønsker at selskabet nedlægges. Snarere, med et noget brugt udtryk, at medlemmerne er 'belonging not believing'". Det blev da en strategi for bestyrelsen at forsøge "en noget højere aktivitetsniveau."

At aktivitetsniveau er relateret til antal medlemmer er vel naturligt, men et medlemstal på kun 16 i 2014 vidner om krise, og kalder på diskussion om foreningens eksistensberettigelse. Efter opfordring til indmeldelse hos de enkelte institutter var der i begyndelsen af 2015 30 betalende medlemmer. Altså dobbelt så mange som året forinden, men et stykke fra de 75 ved årtusindskiftet. Men altså, det er ikke en nyhed som sådan, men udtryk for en længere, negativ proces. Er det mon varsler fra guderne, et vink med en vognstang om hybris og nemesis? Er det på vej til endnu en uddøen af en bevægelse? Udtryk for tidernes af-traditionalisering, manglende behov for medlemsbaseret foreningsliv? Inden bud på besvarelse af dette, vil foreningens aktiviteter og visioner kort blive oplistet.

Aktiviteter

En mulig vej til bredere udbredelse har gennem de sidste år været at alliere sig med studerende, ikke mindst i forbindelse med disses *Religion på Tværs*-arrangementer, hvortil også flere undervisere har været inviteret til at levere foredrag. Ideen var dels at kunne bygge bro til studerendes arrangementer, dels at disse kunne være naturlig basis for DASR-møder (endda med mulighed for betaling af transport). Men vi må nok konstatere, at hvor godt disse arrangementer end fungerer, har de ikke specielt DASR-relevans, og flere af foredragsholdere er end ikke med i foreningen. Man kunne også sige, at DASR-møderne mister noget af sin esoteriske elfenbenstårnsværdi som lærd selskab med tætte kollegiale og faglige bånd. Hvorvidt fremtidige DASR-møder nødvendigvis skal (kun) kobles på sådanne arrangementer, bør diskuteres i DASR-regi.

Papirnyhedsbrev er for længe siden blevet overtaget af mail samt hjemmeside (varetaget af sekretæren) og facebookside (varetaget af formanden, med p.t. 111 likes). Med disse forsøger vi at opdatere med nyheder om fagrelevante arrangementer, stillinger, udgivelser og projekter, dog begrænset til et nationalt perspektiv for ikke at spamme medlemmerne. Disse synes meget lettere og mere effektive, men måske heller ikke med samme forpligtelse til faktisk aktiv læsning, som i gamle dage, da en tyk kuvert kom dumpende ind af brevsprækken? Fortsatte nyhedsbreve og opdateringer af hjemmeside /Facebookprofil vil blive prioriteret højt fremover, og indholdsforslag fra medlemmer modtages gerne.

Gymnasielærernes fagblad *Religion* har tilbudt gratis annonceringsplads til DASR, men muligvis er segmentet ikke det rette. Hverken opfordring til medlemsskab eller rabatordninger på *Religionsvidenskabeligt Tidsskrift* og bøger fra Forlaget Univers gav nogen respons overhovedet ved annonceringen i 2014. Vi vil dog gerne fortsætte med at bruge bladet som en ”åben kanal” fra DASR til religionslærere i gymnasierne.

DASR er naturligvis fortsat medlem af både det globale IAHR og det europæiske EASR. Information fra disse uploades via hjemmesiderne og via mails til medlemmerne. I 2013 var DASR repræsenteret i Liverpool til EASR-arrangement, og Erfurt lader til at trække mange forskere fra de forskellige institutter til august. Ved generalforsamlinger og møder i både IAHR og EASR vil DASR være repræsenteret.

Det hedengangne nordiske initiativ Norrel har været forsøgt genoplivet. Mail-kommunikation med kolleger i andre nordiske lande viste, at man også der har samme udfordringer, og principielt var interesseret i forsøg på nyt nordisk initiativ. Undertegnede udfærdigede en projektbeskrivelse og ansøgte Donnerske Institut om penge til fagligt møde herom med repræsentanter fra de enkelte foreninger. Donnerske viste generelt interesse, men afslag projektet fordi man mente, at det havde for ”administrativ karakter”. Da foreningerne ingen penge har, måtte også forslaget om en fælles nordisk reception ved IAHR-mødet i Erfurt falde. Der er dog enighed om her at mødes uformelt, og med betaling af egne lommer.

DAHR har i 2014 haft to årsmøder; den 3. juni på SDU og den 15. december på AU. Decemberrmødet blev lagt i forbindelse med et fagligt arrangement om askese, som desuden udkommer senere i regi af *Religionsvidenskabeligt Tidsskrift*. Da *Chaos* ikke længere er ejet af religionsvidenskab i København kan det være problematisk at fortsætte med

at koble DASR-arrangementer til dette blad, hvorfor *RvT*'s tilknytning hertil fremover er en mulighed. Det samme gælder i det hele taget tilknytning af faglige arrangementer til bestyrelsesmøder og generalforsamlinger. Dette var således også tilfældet ved generalforsamlingen i 2013 på KU med oplæg om buddhisme og nationalisme. I det hele taget har det flere gange været luftet, at netop forskelligartede arrangementer kunne danne ramme for og/eller være tilknyttet DASR. Det gælder fx ph.d.-skolearrangementer og undervisningsudveksling. Foreningen vil således fremover være opmærksom herpå, men modtager naturligvis også gerne inspiration hertil.

Fagets identitet anno 2015

Man kan på sin vis kalde DASR for en succeshistorie: Religionsvidenskaben har, som en fagforeningsmand ganske bramfrit for snart mange år siden jublende kunne konstatere om en helt anden bevægelse, *sejret ad helvede til*. Måske endda så meget, at der ikke længere er behov for en forening til at kæmpe kampe i faglighedens navn. Vi har religionsvidenskab i gymnasierne, og efterhånden også på seminarierne. Religionsvidenskab er igen blevet repræsenteret i FKK, og vi har i landet hele fem religionsvidenskabelige tidsskrifter (*Chaos, RvT, Religion, Totem, Tabu*). Religionsvidenskab tiltrækker fondsmidler og mange studerende til et populært studium med produktive forskere og dygtige undervisere, der er med i et hav af netværk og deltager i konferencer, selv om arbejdsbyrden er så stor som aldrig før.

Måske er det, fordi vores emne som aldrig før er blevet populært og væsentligt, selv hos politikere og medier. Det er en god situation, for religionsvidenskab er i den grad blevet både mere respekteret og udbredt, også udenfor akademiet, *fordi* vores objekt er blevet erkendt så relevant. Men på den anden side er det også en udfordring, for andre fag er med til at okkupere vores felt. Ofte sker dette med interessante, tværfaglige samarbejder, og ofte er sådanne også med til at tydeliggøre de faglige forskelle, der naturligvis også er mere eller mindre grundlæggende. De andre er nemlig også med til at sætte standarder i medierne, og andre fagfæller henter midler hjem fra fondene, også af den slags, der kunne have været tilført religionsvidenskabelige miljøer. "Religionsstudier" er nu mere end nogensinde før kommet på markedet, og ligesom med begrebet 'religion', er der ingen, der har patent herpå. Vi er med andre ord *også* udfordret på vores hæderkronede status som bestyrere af et felt, vi har haft patent på længe.

Faglighed også i den offentlige sfære ligger da også indenfor DASR regi. Men det er en balancegang mellem manifestation af faglighed og fagpolitisk engagement. Tidligere var det da netop også fagpolitik der splittede DAHR, hvorefter det blev besluttet, at DASR ikke skulle deltage med en konkret politisk dagsorden. Dog er der omvendt også en fare for, at DASR da bliver for tandløs og ukritisk. Det er svært at udstikke rammer herfor, og med hvilken hjemmel, DASR kan gå ind i fag- og mediepolitiske felter. Det er indtil videre DASRs politik at respondere på eventuelle sager ad hoc.

Mulige scenarier for DASRs virke

Jævnfør ovenstående, kan der opstilles tre typiske scenarier for DASRs fortsatte virke:

1) DASR kan forsøge at bekæmpe nedgangen i medlemstal med næb og klør. Man kan forsøge at forhøje aktivitetsniveauet, og tilskynde kolleger igen og igen til at blive medlemmer, bidrage til facebook og generelt have ambitioner om større konferencer og tilbagevendende seminarer, gerne med internat. Dette er en mulighed. Men de seneste år har vist, at den måske ikke er særligt ikke realistisk, og snarere virker som kilde til evig dårlig samvittighed for bestyrelsen.

2) DASR kan fortsætte livet i vandkanten, med altid overhængende mulighed for at opløse selskabet. Man kan erkende, at tiden til foreninger som disse og medlemskab heraf er fortid, ganske ligesom hos vores objekt i øvrigt. Man kan trods alt hæfte sig ved foreningens hidtidige fortjenester, og erkendelsen af, at religionsvidenskab fortsat vil eksistere, blot ad andre kanaler og i andre fora.

3) DASR kan fortsætte sit virke med bevidstheden om, at tiderne har ændret sig, og foreningens raison d'être er noget andet i dag. Man kan forlige sig med tanken om, at foreningen er repræsenterende og 'vikarierende' ('nogen gør noget for andre'), lidt ligesom i Den danske Folkekirke, hvor de fleste passive medlemmer synes at have det godt nok med at blive repræsenteret af andre i et overordnet projekt og med et forestillet fællesskab. DASR da mest at forstå som en informerende forening, der ind i mellem tager initiativ til enkelte ad hoc arrangementer for interesserede (fx seminarer, phd. kurser, udgivelser).

Afslutning

Hvilke af de tre ovenstående modeller, der synes mest realistisk, kommer dog i nogen grad an på, i hvor høj grad DASR får støtte og engagement fra sine medlemmer (og at medlemskab i det hele taget vil være stigende). Med andre ord, visioner og mulighedsbetingelser går hånd i hånd. I bestyrelsen vil vi naturligvis fremover fortsat arbejde på bevare DASR som et relevant fagligt forum og gøre vores til, at foreningshistoriens sidste punktum ikke bliver skrevet foreløbig.

Jørn Borup